

Prognoza ludności Polski na lata 2008-2035

Stan ludności i dynamika zmian

Wyniki najnowszej długookresowej prognozy ludności Polski na lata 2008-2035 wskazują, że w perspektywie najbliższych 28 lat, tzw. horyzontu prognozy, liczba ludności Polski będzie systematycznie zmniejszać się, przy czym tempo tego spadku będzie coraz wyższe wraz z upływem czasu¹ (p. tabl.1.). Przewiduje się, że w 2010 roku ludność Polski osiągnie prawie 38092 tys. osób, w 2020 – ok. 37830 tys., zaś w 2035 roku – ok. 35993 tys. - przy założeniu scenariusza prognozy określanego jako najbardziej realistyczny. Podobny stan ludności wystąpił w Polsce w latach 1981-1982, kiedy to był obserwowany ostatni boom urodzeniowy.

Tabl.1. Prognozowane stany ludności oraz dynamika zmian w latach 2007-2035

Lata	Liczba ludności (stan w końcu okresu) (w tys.)	Dynamika zmian w stosunku do poprzedzającego okresu (w %)	Przyrosty/ubytki ludności (w tys.)
2007	38115,6	-0,03	-10,0
2008	38107,4	-0,02	-8,2
2009	38100,7	-0,02	-6,8
2010	38092,0	-0,02	-8,7
2011	38081,7	-0,03	-10,2
2012	38069,1	-0,03	-12,6
2013	38056,0	-0,03	-13,1
2014	38037,1	-0,05	-18,9
2015	38016,1	-0,06	-21,1
2015-2020	37829,9	-0,12	-186,2
2020-2025	37438,1	-0,26	-391,8
2025-2030	36796,0	-0,43	-642,1
2030-2035	35993,1	-0,55	-803,0

Dla 2007 roku dane rzeczywiste

¹ Podstawą prognostycznych obliczeń był stan ludności według płci, wieku i województw w dniu 31.12.2007 r., w podziale administracyjnym obowiązującym w dniu 31 grudnia 2007r. Prognoza została opracowana oddzielnie dla każdego województwa z wyróżnieniem obszarów miejskich i wiejskich, a wyniki dla Polski stanowią sumę stanów ludności w poszczególnych województwach. Założenia prognostyczne w zakresie ruchu naturalnego oraz migracji wewnętrznych i zagranicznych zostały opracowane na poziomie poszczególnych województw z uwzględnieniem procesu konwergencji w bardziej lub mniej odległej perspektywie.

Założenia prognostyczne na lata 2008-2035 wraz z wynikami prognozy dla Polski oraz województw są dostępne na stronie internetowej GUS www.stat.gov.pl

Ubytek liczby ludności w stosunku do 2007r. wyniesie w końcu horyzontu prognozy ponad 2,2 mln osób, co oznacza 5,6% ludności mniej. Pierwsze lata prognozy przyniosą niewielki spadek – poniżej 10 tys. osób rocznie; znaczące zmiany rozpoczną się po roku 2015, zaś ostatnie pięciolecie zaznaczy się ponad 800 tys. spadkiem liczby osób. W kolejnych latach okresu 2008-2020 przeciętne roczne tempo spadku liczby ludności będzie wynosiło od -0,12% do -0,02%, w kolejnych pięcioleciach po 2020 roku osiągnie dynamikę od -0,55% do -0,26%.

Różny przebieg będą miały wspomniane procesy w miastach i na obszarach wiejskich (p.tabl.2). O ile w miastach do 2035 roku będziemy obserwować nieustanny ubytek ludności, to na terenach wiejskich do 2022 roku liczebność zamieszkującej tam populacji będzie wzrastała – do 102,6% stanu z końca 2007 roku, zaś przez kilkanaście następnych lat przewiduje się niewielki spadek. W 2035 liczba ludności zamieszkującej obszary wiejskie będzie nieznacznie mniejsza od stanu z końca 2007 roku.

Tabl.2 Prognoza liczby ludności według ekonomicznych grup wieku w wybranych latach 2005 -2035 (w tys.)

Grupy wieku	2005	2008	2010	2015	2020	2025	2030	2035
Polska								
Ogółem	38157,1	38107,4	38092,0	38016,1	37829,9	37438,1	36796,0	35993,1
0-17	7863,8	7337,1	7107,5	6918,0	6959,4	6816,5	6252,6	5632,1
18-59/64	24405,0	24584,0	24570,5	23717,7	22502,6	21624,9	21254,3	20739,3
18-44	15250,9	15283,4	15293,7	15005,0	14072,0	12822,5	11624,1	10834,2
45-59/64	9154,1	9300,7	9276,8	8712,7	8430,6	8802,4	9630,2	9905,1
60+/65+	5888,2	6186,3	6413,9	7380,3	8367,9	8996,7	9289,1	9621,7
Miasta								
Razem	23423,7	23257,0	23145,5	22897,7	22649,7	22299,0	21799,5	21215,1
0-17	4354,1	4055,2	3945,9	3903,7	3974,6	3897,7	3577,6	3234,1
18-59/64	15450,1	15314,9	15119,9	14191,3	13230,4	12650,5	12418,8	12085,6
18-44	9426,8	9342,6	9269,5	8954,3	8294,2	7463,6	6711,3	6266,8
45-59/64	6023,3	5972,3	5850,4	5237,1	4936,2	5186,9	5707,6	5818,8
60+/65+	3619,5	3886,9	4079,7	4802,7	5444,7	5750,8	5803,1	5895,3
Wieś								
Razem	14733,3	14850,4	14946,5	15118,4	15180,2	15139,1	14996,5	14778,0
0-17	3509,7	3281,9	3161,6	3014,3	2984,8	2918,7	2675,0	2398,0
18-59/64	8954,9	9269,1	9450,6	9526,4	9272,2	8974,4	8835,5	8653,6
18-44	5824,1	5940,7	6024,2	6050,8	5777,8	5358,9	4912,8	4567,4
45-59/64	3130,8	3328,4	3426,4	3475,6	3494,4	3615,5	3922,6	4086,3
60+/65+	2268,7	2299,4	2334,2	2577,7	2923,2	3245,9	3486,1	3726,3

Przebieg zmian stanu i dynamiki ludności na obszarach miejskich i wiejskich wynika w dużej mierze ze zróżnicowania zachowań demograficznych mieszkańców miast i wsi. Obserwowane od kilku lat przemieszczenia ludności z miast na obszary podmiejskie są dodatkowym czynnikiem, który będzie miał wpływ na przebieg procesów demograficznych w miastach i na wsi.

Prezentowana aktualnie prognoza jest bardziej optymistyczną w stosunku do poprzedniej prognozy GUS, opracowanej w 2003 roku na lata 2003-2030 – na podstawie wyników spisu ludności z 2002r. oraz ówczesnych przesłanek perspektywicznego rozwoju demograficznego. Należy przypomnieć, że według wyników prognozy z 2003 roku ludność Polski miała ulec zmniejszeniu o ponad 2,5 mln osób, przy czym w miastach o ok. 3 mln.

Przewidywane aktualnie zmiany w intensywności urodzeń i zgonów mogą spowodować utrzymywanie się dodatniego przyrostu naturalnego (różnica między liczbą urodzeń i zgonów) do 2013 roku. W kolejnych latach – wraz z postępującymi niekorzystnymi zmianami w strukturze ludności według wieku, takimi jak: starzenie się społeczeństwa, zmniejszanie się liczebności kobiet w wieku rozrodczym – przewidywany jest coraz wyższy ujemny przyrost naturalny. Nadwyżka zgonów nad urodzeniami w 2035 roku zbliży się do 180 tys. Jest to konsekwencja z jednej strony malejących i bardzo niskich urodzeń obserwowanych od początku lat 90-tych do końca 2003 roku, utrzymujących się na stosunkowo wysokim poziomie migracji zagranicznych definitywnych (na pobyt stały), zaś z drugiej – efektem korzystnych zmian w procesie umieralności oraz dalszym trwaniu życia. Są to również główne przyczyny poważnych zmian w prognozowanej strukturze ludności według wieku.

Zmiany w strukturze wieku ludności

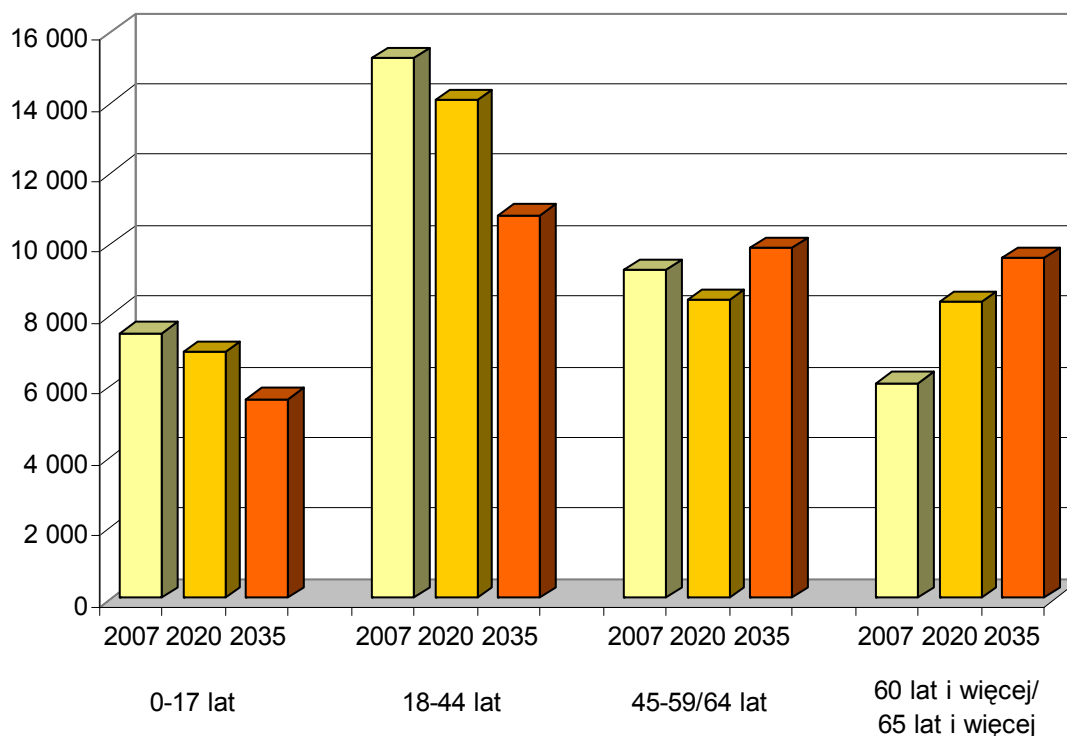
Struktura ludności według wieku będzie ulegać dynamicznym zmianom, praktycznie w całym prognozowanym okresie. Zmiany te są przede wszystkim konsekwencją demograficznego „falowania”, tj. pojawiania się na przemian wyżów i niżów demograficznych, których efekty nakładają się na siebie z różną siłą w różnych okresach, powodując bardziej widoczne zmiany w procesach dzietności i umieralności, natomiast w mniejszym stopniu oddziałują na tę strukturę zmiany w rozmiarach migracji zagranicznych definitywnych, czyli migracji na pobyt stały, a szczególnie emigracji.²

Liczba osób w wieku produkcyjnym w całym okresie prognozy - będzie ulegać systematycznemu zmniejszaniu z poziomu 24545 tys. w 2007 roku do 20739 tys. w 2035, a zatem o prawie 3,8 mln, przy czym największy spadek będzie miał miejsce w pięcioleciu 2015-2020 (ok. 1,2 mln osób) oraz w okresach pięcioletnich bezpośrednio poprzedzającym (ok. 853 tys.) i następującym po wspomnianych latach (ok. 878 tys.) - p. tabl. 2 i 3. Znaczące zmiany wystąpią także wewnątrz struktury wieku produkcyjnego ludności, tj. pomiędzy wiekiem mobilnym (18-44 lata) oraz niemobilnym (45-60/65 i więcej). Będzie obserwowane dynamiczne starzenie się struktury ludności w wieku produkcyjnym. Wspomniane zmiany spowodują gwałtowne

² Prezentowane wyniki prognozy ludności dotyczą kategorii ludności faktycznej, a zatem nie uwzględniają zagranicznych migracji długookresowych. W najbliższych miesiącach GUS upowszechni wyniki prognozy dla kategorii ludności rezydującej, tj. przebywającej w Polsce przez okres co najmniej 1 roku..

zmniejszanie się i starzenie się zasobów pracy, a w konsekwencji pogarszanie się podaży siły roboczej na polskim rynku pracy.

Wykres 1. Ludność według ekonomicznych grup wieku w wybranych latach

Opisane zmiany były sygnalizowane już we wcześniejszych prognozach, aczkolwiek ich nasilenie oraz długość okresu występowania zależą z pewnością od założeń prognostycznych, które nie muszą zaistnieć w przyjętym horyzoncie prognozy, zwłaszcza, gdy będą uruchamiane stosowne instrumenty wynikające z wdrażania przez państwo określonej polityki migracyjnej czy polityki zatrudnienia.

Zmiany struktury ludności w wieku produkcyjnym będą dotyczyły nie tylko rozmiarów podaży zasobów siły roboczej, ale także zmian w relacji do innych grup wieku ludności. Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej strukturze ludności Polski zmniejszy się o prawie 7 punktów procentowych w perspektywie do 2035 roku, zaś osób w wieku produkcyjnym mobilnym – zmniejszy się gwałtownie o ok. 10 pkt. Jednocześnie wzrośnie udział osób w wieku produkcyjnym niemobilnym do poziomu ok. 27,5% w 2035 roku (24,3% w 2007 roku). Wspomniane zmiany jak również wydłużanie się dalszego trwania życia będą powodować przyspieszenie procesu starzenia się polskiego społeczeństwa.

Przewiduje się, że udział osób w wieku poprodukcyjnym będzie wynosił 26,7% w perspektywie roku 2035, co oznacza jego wzrost o prawie 11% w porównaniu do roku 2007 (16,0%). Jednocześnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie zwiększała się przeciętnie o ponad 100 tys. rocznie; następne lata przyniosą znacząco większy wzrost – w okresie dekady 2010-2020 średniorocznie będzie przybywało prawie 200 tys. osób w wieku 60/65 lat i więcej.

Tabl. 3. Zmiany stanów ludności według wieku w latach 2007–2035 (w tys.)

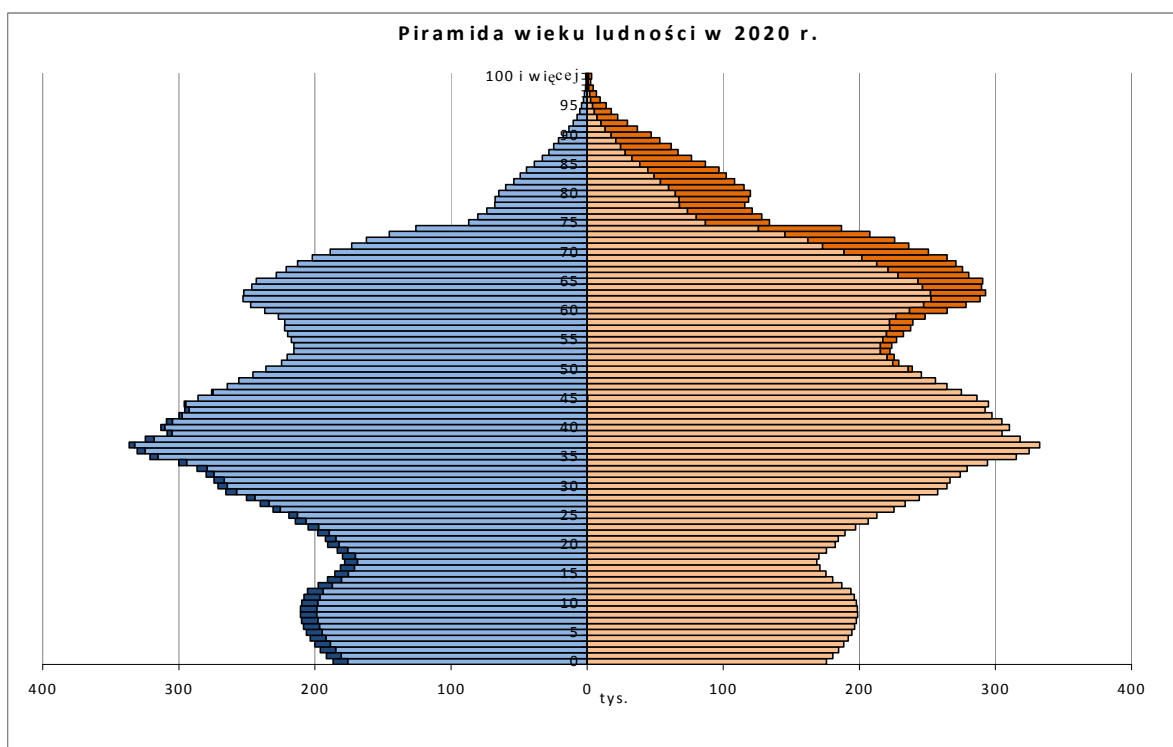
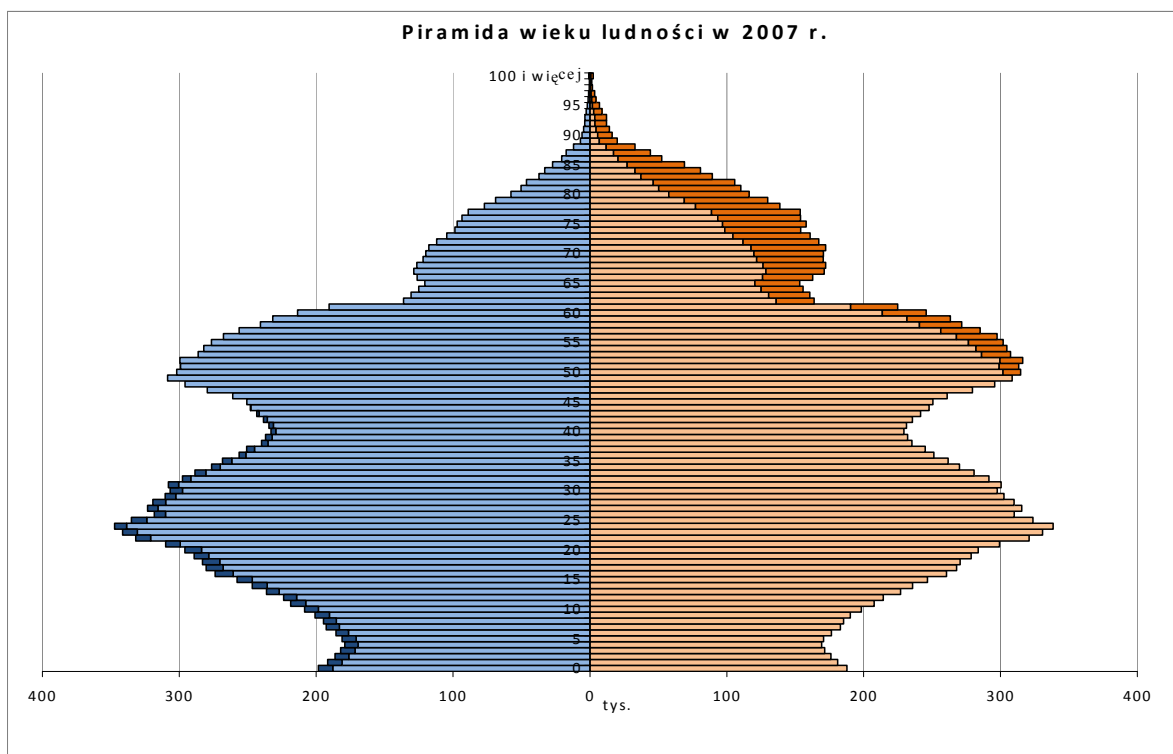
Grupy wieku	2008	2009	2010	2010-2015	2015-2020	2020-2025	2025-2030	2030-2035
Ogółem	-8,2	-6,8	-8,7	-75,9	-186,2	-391,8	-642,1	-803,0
0-2	38,2	32,8	22,4	-0,8	-98,1	-142,1	-116,0	-37,7
3-6	-0,1	20,2	37,2	159,0	-42,5	-154,8	-188,0	-125,7
7-12	-77,2	-75,3	-59,2	11,3	220,5	-59,3	-227,5	-276,2
13-15	-67,0	-56,8	-57,1	-183,3	30,8	109,2	-41,5	-121,9
16-18	-51,0	-66,7	-71,7	-273,7	-123,8	138,1	33,4	-79,5
18	-6,4	-14,3	-30,3	-97,9	-54,6	34,2	24,4	-20,6
19-24	-140,4	-131,1	-124,7	-553,7	-496,8	-185,0	231,5	49,7
0-17	-150,8	-131,5	-98,1	-189,5	41,5	-143,0	-563,9	-620,5
18-59/64	38,8	15,9	-29,4	-852,8	-1215,2	-877,6	-370,6	-515,0
18-44	16,0	14,6	-4,2	-288,7	-933,0	-1249,5	-1198,4	-789,9
45-59/64	22,8	1,3	-25,2	-564,1	-282,1	371,9	827,8	274,9
60+/65+	103,8	108,8	118,8	966,4	987,5	628,8	292,4	332,6
0-14	-84,1	-59,8	-31,2	49,1	124,3	-293,6	-566,1	-524,5
15-59	-115,1	-143,8	-191,3	-1265,3	-1293,8	-528,6	-339,0	-789,2
60+	190,9	196,8	213,8	1140,3	983,3	430,4	263,1	510,8
15-64	70,7	45,1	13,5	-901,0	-1334,7	-988,7	-427,3	-440,6
65+	5,2	7,9	9,1	776,0	1024,1	890,5	351,3	162,2
75+	51,3	49,3	48,6	147,7	-35,8	580,0	766,0	586,8
80+	56,8	55,3	61,8	173,6	78,6	-29,0	467,8	568,8
85+	36,0	32,3	38,1	148,8	83,1	41,9	-10,3	321,4
15-49 ^{a)}	-88,2	-83,0	-79,3	-327,4	-331,5	-392,7	-519,8	-665,8

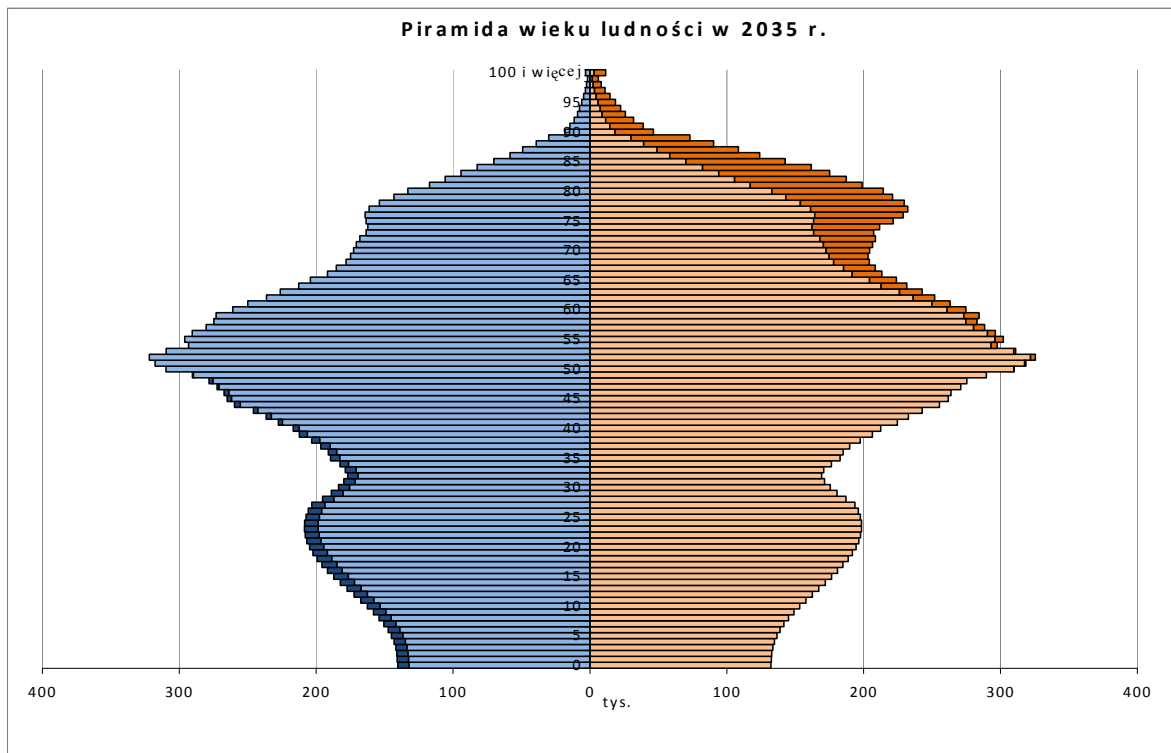
^{a)} zmiany wyłącznie liczby kobiet

Najmłodsze roczniki – osoby w wieku przedprodukcyjnym 0-17 lat będą w 2035 roku stanowiły zaledwie 15,6% ogółu ludności - w porównaniu do 2007 roku oznacza to spadek o 4 punkty procentowe. Pogarsza się także relacja pomiędzy poszczególnymi grupami wieku ludności; współczynnik obciążenia demograficznego ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym zwiększy się z 56 w 2007 roku, do 73 w 2035.

Pogłębioną analizę zmian struktury wieku ludności można prowadzić na podstawie danych zawartych w tab. 3 oraz na załączonych poniżej piramidach wieku, przedstawianych dla wybranych lat, obrazujących rok bazowy prognozy, rok 2020 (jako przełomowy w pewnym sensie) oraz rok końcowy prognozy - 2035.

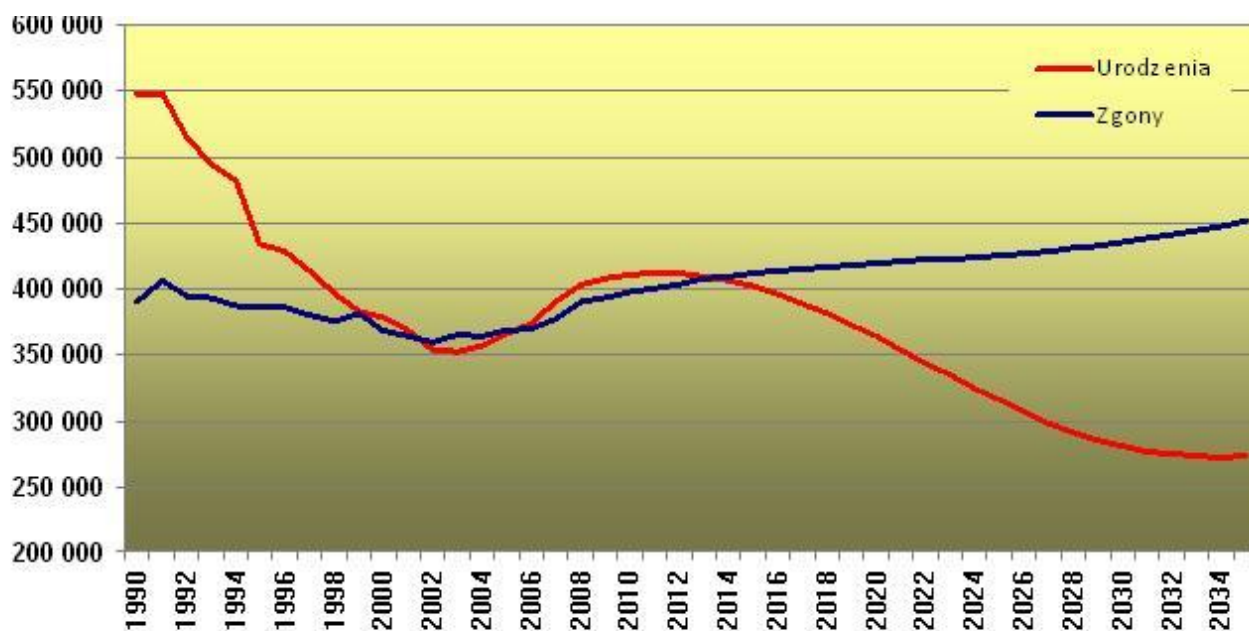
Wykres 2. Piramidy wieku ludności w wybranych latach 2007, 2020 oraz 2035

Założenia prognostyczne na lata 2008-2035

Po trwającym nieprzerwanie przez dwie dekady spadku urodzeń, począwszy od 2004 roku obserwowany jest systematyczny ich wzrost. Dane statystyki ruchu naturalnego wskazują, że zarówno w miastach jak i na wsi nastąpiło przesunięcie wieku największego natężenia urodzeń do starszych grup wieku, co świadczy o odkładaniu urodzeń w czasie. Ocenia się, że notowany w ostatnich latach poziom urodzeń, wynika z realizacji odłożonych urodzeń wyżowych roczników kobiet, urodzonych w końcu lat 70-tych oraz na początku lat 80-tych.

Wykres 3. Urodzenia i zgony w latach 1990-2007 oraz prognoza na okres 2008-2035

Wykres 3. Urodzenia i zgony w latach 1990-2007 oraz prognoza na okres 2008-2035

Przewiduje się, że do 2012 roku włącznie nadal będzie występował wzrost liczby urodzeń, słabnący w kolejnych latach (p. wykres 3).

Zakłada się wzrost współczynnika dzietności ogólnej od wartości 1,30 w roku 2007, 1,36 w 2010 oraz 1,42 w 2015, zaś od ok.2022 roku wartość współczynnika z niewielkimi wahaniami będzie oscylowała wokół wartości 1,45 (p. tabl. 4). Przekładając powyższe dane na liczbę urodzeń spodziewamy się najwyższych urodzeń w 2011 r. – 411,2 tys. (w 2007 – 390, 3 tys.); w roku 2035 – jedynie 272 tys. Te niekorzystne zmiany wynikają w dużej mierze ze zmiany struktury populacji kobiet. O ile w 2007 kobiety w wieku rozrodczym stanowiły 49,3% ogólnej liczby kobiet, w 2035 – będzie to tylko 38, 8%.

Tabl. 4. Założenia prognostyczne dla Polski na lata 2008-2035

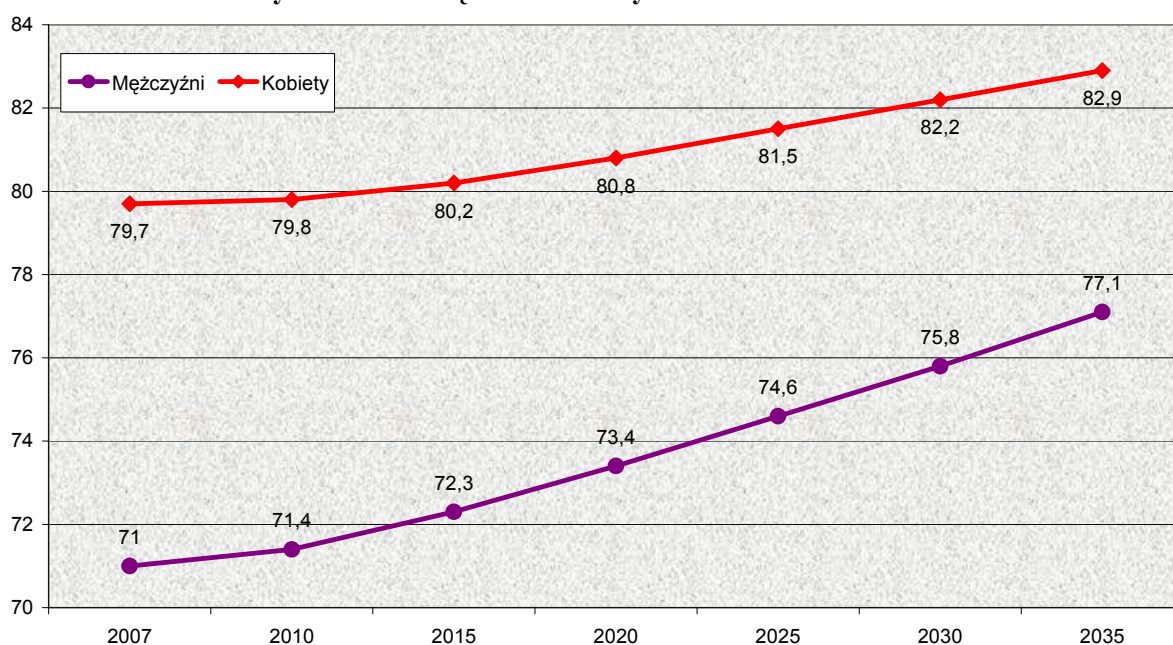
Założenia	2010	2015	2020	2025	2030	2035
Współczynnik dzietności ogólnej						
Miasto	1,28	1,36	1,4	1,42	1,43	1,44
Wieś	1,47	1,49	1,49	1,48	1,47	1,46
Średni wiek rodzenia						
Miasto	29,13	29,75	30,24	30,61	30,85	30,97
Wieś	28,49	29,03	29,5	29,91	30,25	30,53
Przeciętne dalsze trwanie życia						
Mężczyźni	71,4	72,3	73,4	74,6	75,8	77,1
Kobiety	79,8	80,2	80,8	81,5	82,2	82,9
Migracje wewnętrzne definitywne (na pobyt stały) w tys.						
Miasto						
Napływ	287, 4	288, 0	241, 4	241, 4	241, 4	241, 4
Odływ	324, 0	307, 0	245, 4	245, 4	245, 4	245, 4
Wieś						
Napływ	245, 6	222, 0	178, 6	178, 6	178, 6	178, 6
Odływ	209, 1	203, 0	174, 6	174, 6	174, 6	174, 6
Migracje zagraniczne definitywne (na pobyt stały) w tys.						
Miasto						
Imigracja	13, 4	16, 5	21, 5	21, 5	21, 5	21, 5
Emigracja	28, 8	24, 0	14, 4	14, 4	14, 4	14, 4
Wieś						
Imigracja	4, 9	6, 0	8, 5	8, 5	8, 5	8, 5
Emigracja	11, 2	9, 6	5, 6	5, 6	5, 6	5, 6

W zakresie umieralności, założono że obserwowane w ostatnich latach - wolniejsze niż w dekadzie lat 90-tych - tempo spadku natężenia zgonów utrzyma się, co „przekłada się” na powolny wzrost przeciętnego dalszego trwania życia. W konsekwencji dystans do 15 wysokorozwiniętych krajów, który obecnie jest szacowany na 21-22 lata, utrzyma się w całym prognozowanym okresie. Za przyjęciem takiego założenia przemawiają utrzymujące się problemy z restrukturyzacją służby zdrowia, słabym dostępem do usług medycznych i opiekuńczych, emigracją zarobkową

wykwalifikowanych pracowników służby zdrowia, co w sytuacji starzejącego się społeczeństwa jest czynnikiem hamującym poprawę w procesie umieralności.

Mimo znaczących – jak wykazują badania - zmian w trybie życia Polaków, nadal wysoki odsetek osób pali papierosy, rośnie spożycie alkoholu, znaczna liczba osób zmagają się z nadwagą, co ma również negatywny wpływ na poziom umieralności. Zgodnie z założeniami, przewidujemy największe zmiany w natężeniu zgonów wśród mężczyzn w wieku 40-64 lata, wśród kobiet w wieku 50-59 oraz w najmłodszych rocznikach wieku. Prognozowane przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn wzrośnie od poziomu 71 lat (w 2007 r.) do 77,1 w 2035, zaś kobiet o niewiele ponad 3 lata tj. do 82,9 w 2035r. (p. wykres 4). Różnica między przeciętnym dalszym trwaniem życia kobiet i mężczyzn z obecnych 8,7 lat zmniejszy się do 5,8 lat. Zatem nadal będzie utrzymywać się nadumieralność mężczyzn, jednak jej skala będzie znacznie mniejsza.

Wykres 4. Przeciętne trwanie życia w latach 2007-2035

Opracowały:

Małgorzata Waligórska – naczelnik Wydział Analiz i Prognoz Demograficznych
oraz

Lucyna Nowak – dyrektor Departamentu